

МІФОЛОГІЧНИЙ ЖАНР У ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВІ НА ПРИКЛАДІ МІФІВ СТАРОДАВНЬОЇ ГРЕЦІЇ

Шапаєва О.В., студ. гр. ОМ-414

Наукові керівники – Герасимова Д.Л., доцент, Потужний М.Д., доцент (кафедра
Образотворчого мистецтва, Одеська державна академія будівництва та архітектури)

Анотація. В історії мистецтв міфологічний жанр у живописі займає особливе місце, стаючи багатим джерелом натхнення для художників упродовж століть. Цей жанр допомагає нам дослідити культурні особливості різних епох, а також служить потужним засобом передачі філософських, релігійних і моральних ідей. Мистецтво, пронизане міфологією, стає невід'ємною частиною культурної спадщини, переносючи нас у світ богів, героїв та чудес.

Актуальність дослідження полягає в тому, що міфологічний жанр образотворчого мистецтва це не лише спосіб збереження культурної спадщини, а й форма його переосмислення. Художник може інтерпретувати старовинні сюжети у новому сенсі, впроваджуючи в них сучасні контексти та персональні переживання.

Живопис міфологічного жанру традиційно класифікований як форма історичного живопису, міфологічні картини засновані на темах, взятих з міфології, тобто з традиційних казок, вигаданих для пояснення певних вірувань, історичних подій або фактів природи. Міфологічні образи також можуть ґрунтуватися на байках чи притчах, історичних легендах. Незалежно від їх походження, ці картини зазвичай містять фігурний живопис і часто виконуються у великому форматі. Вплив на розвиток міфологічного живопису включав мистецтво Відродження і романтизм XIX століття, а також естетику академічного мистецтва, яку відстоюють головні європейські академії образотворчого мистецтва, зокрема престижна Французька академія в Парижі [2]. Найбільший пік розвитку міфологічний жанр досяг в епоху Ренесансу. Представники цієї епохи ставили на перше місце морально-етичні проблеми, які намагалися пояснити, використовуючи тематику міфів і легенд.

Міфологічні сюжети у живопису дозволяють художникам висловлювати глибокі аспекти людської природи, втілюючи у життя візуально міфічні персонажі та події. Зевс, Геракл, Афродіта, – ці та багато інших постатей стають об'єктами творчості, стимулюючи художників до експериментів із формами, кольорами та композиціями. Важливим аспектом міфологічного жанру є його роль в освіті та формуванні культурної свідомості. Мистецтво, засноване на міфах, допомагає зберігати і передавати цінності, уявлення і легенди, і служить своєрідним мостом між минулим і сьогоденням. Художник, ґрунтуючи свою роботу на цих міфах, може підіймати важливі соціокультурні та моральні питання, стимулюючи глядача замислитися та дослідити глибинні верстви людського існування.

Представники міфологічного живопису прагнули передати особливості легенд різних країн за допомогою індивідуального стилю. Тематика міфів популярна до сьогодення. Першим, хто став використовувати міфологічний жанр, був Сандро Боттічеллі. В його міфологічних полотнах простежується залежність від античних і сучасних йому джерел. Із ще більшою очевидністю в його картинах простежується оригінальність у тлумаченні художником античних сюжетів та образів. Він індивідуальний у розумінні античності, яке будується не так на археологічному інтересі до образів героїв, а на основі його поетичного світовідчуття, яке пронизує його творчість [1].

Стародавня Греція, яку часто називають колицкою культурної досконалості, подарувала людству не тільки великих філософів, промовистих ораторів і неперевершену архітектуру, а й багату міфологічну спадщину, наповнену героїзмом і містичними образами. Ще з дитинства ми знаємо таких персонажів, як головний з богів-олімпійців Зевс чи його доньку, одну з верховних олімпійських божеств, Афіну. Міфи Стародавньої Греції вражають багатством фарб та сюжетів, але це не просто збірка стародавніх легенд. Міфи служили

древнім грекам як розвагою, так й формою виховання, передаючи мудрість і традиції наступним поколінням.

Найпоширенішими міфологічними картинами були та залишаються ті, які ілюстрували грецькі або римські міфи, залучаючи грецьких богів/богинь, таких як Афродіта, Гермес і Зевс та інші. Усе це було тому, що італійське Відродження шанувало все, що має відношення до мистецтва класичної античності, так само як і провідні мистецтвознавці епохи Просвітництва. Міфологічний жанр привносить у живопис як візуальне багатство, так і глибокі сенси. Кожен персонаж, сюжетна лінія чи символ у міфологічному творі несуть у собі безліч трактувань та ідей. Це дозволяє художнику створювати роботи, які стають полотном для інтерпретації, надихаючи глядача до власних роздумів та відкриттів.

Візьмемо, наприклад, зображення сирен у роботах художників різних епох. В античності сирени могли символізувати небезпеку та спокусу. У середньовіччі їхній образ стає частиною християнської алегорії, застерігаючи від спокус плоті. У романтизмі та модерні сирени стають символами свободи, спокуси та втраченої гармонії. Наприклад, візьмемо картину Штемберг В.К. «Сирени біля моря» (рис. 1), можливо, це одна з його найвідоміших робіт.

Рис. 1. Штемберг В.К. «Сирени біля моря». 1896 рік. Олійний живопис

У книзі спогадів В. Штемберса його донька написала епілог: «Я пам'ятаю одну з його картин (1896 року): вона називалася «Сирени» (або Морські Діви). На ній було зображено 3 морських служниць, які лежали на скелі біля берега моря і дивилися на обрій, де вдалині було ледве видно корабель. Він був настільки гарний і мав такий успіх, що кілька людей хотіли його купити, і моєму батькові довелося повторити це сім разів! Фотографію зберіг собі. Потім через 10 років він натрапив на цю фотографію і вирішив намалювати картину знову, і успіх повторився, і знову батькові довелося малювати її кілька разів!» [3].

Чи, наприклад, картина британського художника Герберта Джеймса Дрейпера, «Одіссей та сирени» (рис. 2) 1909 року. З назви картини ми можемо зрозуміти, що художник взяв сюжет з епічної поеми Гомера «Одіссея». На картині зображений Улісс, прив'язаний до щогли і проти своєї волі захоплений спокусами сирен. Зазвичай сирени зображалися як жахливі страшні створіння, але ми можемо побачити, як Дрейпер підтримує дух міфу, але не зміст історії, переносючи спокусливість сирен із їхніх пісень у видиму форму, зображуючи сирен як прекрасних русалок, які атакують корабель Улісса. Цей епізод з поеми дав художнику багато способів вираження та творчості. Дрейпер створював багато різних сюжетів з міфом Стародавньої Греції. У 1890-х роках він був зосереджений в основному на сюжетах давньогрецької міфології. «Оплакування Ікара» (рис. 3) – одна з найпопулярніших його картин, виграла золоту медаль на Всесвітній виставці в Парижі в 1900 р. Для неї художник звертається до міфу про Дедала та Ікар. Це одна з найвідоміших легенд античної Греції, де йшлося про ув'язнення у неволі винахідника на о. Крит. Дедал був дуже вмілим і хотів вирватися з полону, у зв'язку з чим він почав виготовляти для себе і сина крила.

Рис. 2. Герберт Джеймс Дрейпер. «Одісей та сирени». 1909 рік. Олійний живопис. Художня галерея Ференса, Кінгстон-апон-Халл, Англія

Рис. 3. Герберт Джеймс Дрейпер. «Оплакування Ікара». 1898 рік. Олійний живопис. Галерея Тейт, Лондон, Англія

Таким чином, символіка міфологічного жанру в живописі відчиняє двері для широкого спектру інтерпретацій та сприйнятів, що робить ці витвори мистецтва багатозначними та безперервно актуальними для поколінь. Міфологічний жанр у мистецтві є хвилюючим та багатим полем творчості, де художники століттями знаходили натхнення у стародавніх міфах, легендах та епосах. Ця форма образотворчого мистецтва надає художникам можливість втілити візуальні образи богів, героїв і фантастичних створінь і є потужним засобом передачі філософських і культурних ідей. Роль Стародавньої Греції у розвитку міфологічного жанру виявляється найважливішою, бо саме тут зародилися і процвітали ті міфи, які стали фундаментом світового мистецтва. Грецькі художники оспівували своїх богів та героїв на полотнах, створюючи візуальні шедеври, які перетворилися на справжні зразки для наступних поколінь. Картини міфологічного жанру стали як джерелами натхнення, так й візуальним кодом, розшифровка якого дозволяє зрозуміти культурні, релігійні та філософські особливості різних епох. Їх вплив залишається живим, проникаючи у різні художні рухи та стилі, залишаючи невимовний слід у мистецтві.

Висновок. Міфологічний жанр в образотворчому мистецтві залишається актуальним і важливим не лише завдяки своїй культурній та історичній цінності, але й тому, що він надає художникам багате джерело натхнення, засіб вираження та метафоричну мову, здатну надихнути, збагатити та перетворити як творчість, так і життя самих художників та його

глядачів. Крім того, важливо відзначити, що міфологія не тільки надихає творчість художників, а й впливає на культурну свідомість та колективне несвідоме суспільство. Вивчення та переосмислення міфів допомагає людям зрозуміти себе і світ глибше, розширити свій кругозір та перспективи, а також знайти в собі та своїй культурі сенс та цінність.

Ознайомившись з матеріалами та роботами інших художників було розроблено візуальне відображення ідеї для подальшого створення жанрової графічної композиції на тему «Богиня Ніка» за мотивами стародавньої грецької міфології (рис. 5) та на тему «Богиня Артеміда» (рис. 6).

Рис. 5. «Ескіз до композиції «Богиня Артеміда», 2024 р., папір, графітовий олівець

Рис. 6. «Ескіз до композиції «Богиня Ніка», 2024 р., папір, графітовий олівець

Література:

1. Віппер Б.Р. Статті про мистецтво. М.: Мистецтво, 1970. 591 с.
2. Касімов Х. Формування міфологічного жанру в художній освіті. Наука, суспільство, освіта у сучасних реаліях. 2023. № 1. С. 27-31
3. Toll, Simon. Herbert Draper, 1863-1920: A Life Study. Woodbridge, England: Antique Collector's Club, 2003. 207 с.